

A tartalomból...

Barnard-csillag és barátai ...

Egy fényes fehér törpe

A „felvilágosodott” Európa

Bökönc

60.

1994. november
megjelenik havonta

Az ASTRA Pécsi Csillagászati Egyesület és az MCSE Pécsi Csoportjának körlevele.

November havi előadásaink:

- November 07. Csillagász szemmel az USA-ban.
Előadó: Nagyváradai László
- November 14. Csillagász szemmel Franciaországban.
Előadó: Ladányi Tamás
- November 21. Szabadszemes jelenségek megfigyelése.
Előadó: Gyenizse Péter
- November 31. Korai holdsarlók megfigyelése
Előadó: Keszthelyi Sándor

**Az előadások az
APCSE
Csillagászati
Klubjában
(Pécs, Szent István
tér 17.)
lesznek megtartva
hétfőként 18
órától.**

Jelenségek, események, rendezvények (KÖZEI-ben)

- November 02. szerda: Hajnali 5 óra 30 perckor holdsarló a keleti égen.
- November 02. szerda: A Vénusz alsó együttállásban, azaz 5,5 fokkal délre van a Naptól, a Földtől csak 0,27 csillagászati egységre. Ekkor még nem látszik, de minden hajnalban egyre jobban feltűnik a Virgo csillagképben „Hajnalcsillagként”. November 8-án már fél órával, november 16-án már egy órával kel a Nap előtt. Ki látja meg elsőként a hajnali Vénuszt?
- November 03. csütörtök: 14:15-kor újhold. Az ekkor Dél-Amerikában látszó teljes napfogyatkozás tőlünk nem látható.
- November 04. péntek: 16:30-kor 26 órás holdsarló a nyugati égen.
- November 05. szombat: Hajnalban a Taurida meteorraj maximuma várható 30-40 db/h-val, gyakori tűzgömbökkel.
- November 10. csütörtök: 07:14-kor a Hold Első Negyedben.
- November 10. csütörtök: 18 órától a pécsi Széchenyi téren távcsöves csillagászati bemutatás. Objektumok: Hold, Szaturnusz.
- November 12. szombat: 05:30-kor a hajnali égen a Vénusz 5 fokkal északra a szintén hajnali kitérésben lévő Merkúrtól.
- November 18. péntek: Hajnalban a Leonida meteorraj idej maximuma várható 20-40 db/h-val. Sajnos a telihold zavar, de érdemes észlelni 02-05 óra között.
- November 18. péntek: Hajnalban 05:26-10:02 között a Hold a Föld félárnyékába merül. A fényárnyékos holdfogyatkozás 05:26-kor kezdődik és 07:44-kor lenne 91%-osan viszonylag erős, ám közben a Hold 06:54-kor lenyugszik a nyugati égen. Telihold: 07:57-kor.
- November 26. szombat: 08:04-kor a Hold Utolsó Negyedben.
- November 30. szerda: Hajnali 04:30-kor a keleti égen a Holdtól 2 fokkal északra a Vénusz.

Kedves Bökönc olvasó!

A jelen számunktól kezdve ismét más szerkesztője van a Bököncnek. Mindannyiunk nevében szeretnénk megköszönni Járosi Péternek az előző kilenc szám lelkiismeretes, és főleg szép kivitelű elkészítését. Azt hiszem mindenkinek tetszett az általa bevezetett új, modern, számítógépes forma. Szeretnénk köszönteni az új szerkesztőt Ambrus Attilát, aki hasonló formában és színvonalon szeretné továbbvinni lapunkat. Ehhez adjunk meg neki minden segítséget! Ha kedves számunkra ez az immár 60. számot megért lap, küldjünk neki cikkeket, rajzokat, észleléseket, hirdetéseket az alábbi címekre:

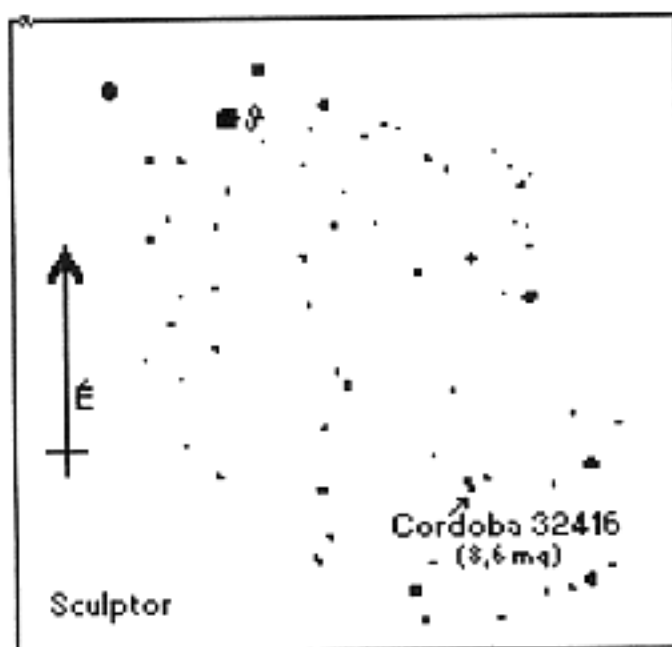
Ambrus Attila Pécs, Tildy Z. u. 55. IX/26. 7632 Tel: (72) 410-958

Ambrus Attila Okt. Tech. II. Sz. Gyak. Ált. Isk. Pécs, Őz u. 2. 7624

Ambrusné Dr. Kéri Katalin Pedagógia Tanszék Pécs, Ifjúság u. 6. 7624 Pmail: KERIK@jpte.btk.hu

Keszthelyi Sándor és Gyenizse Péter

Barnard-csillag és barátai VII.

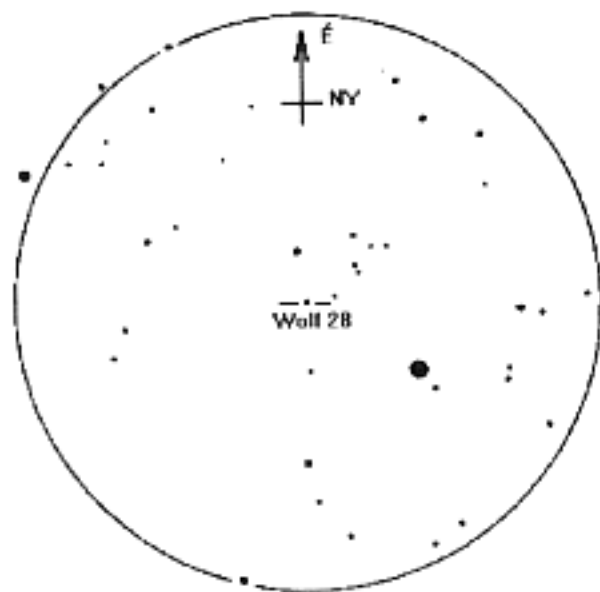
A sorozatunk előző számához hasonlóan most is egy igen mélyen a déli égbolton található nagy sajátmozgású csillagról lesz szó.

Csillagunk a Cordoba 32416 rejtéjes nevet viseli, és a Sculptor, azaz a Szobrász csillagképben található. 6,1 ívmásodperces évenkénti elmozdulásával a tőlünk látható égbolt negyedik leggyorsabb csillaga. Naprendszerünkől alig 14,5 fényév távolságra található, így nem meglepő 8,6 magnitúdós fényessége. Csak rendkívül tiszta égen próbáljuk megkeresni!

Fölkereséséhez mindenkinek sok sikert kívánok!

Gyenizse Péter

Egy fényes fehér törpe

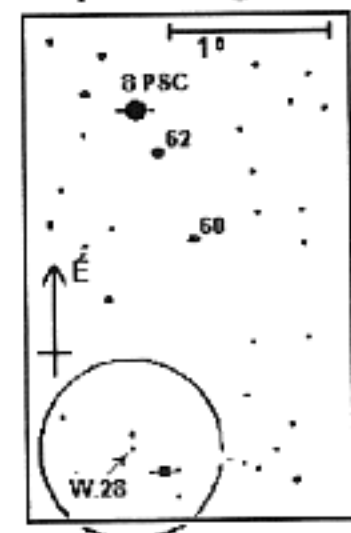
Az északi égbolt legfényesebb csillagáról a Szíriuszról mindenki tudja, hogy van egy fehér törpévé összeomlott kísérője. Ezt azonban még kevés amatőr csillagász látta a saját szemével a rendkívül fényes főcsillag miatt. Ha mégis szeretnénk az őszi-téli égbolton egy ilyen elfajzott objektumot látni, keressük fel Wolf 28-at a Halak csillagképben.

Az égbolt egyik legfényesebb fehér törpe csillaga a 4 magnitúdós delta pisciumtól 1,5°-kal délkeletre fekszik. Minthogy a csillagot a híres német csillagász Max Wolf katalogizálta, a csillag a Wolf 28 átmeneti jelölést kapta. A csillagot 1917-ben Adrian van Maanen azonosította fehér

törpeként, azért azóta „van Maanen csillaga”-ként is ismerik.

Ez a 12,4 magnitúdós kis csillag, amelynek luminozitása csupán 1/5800-ad része a Napénak, egyike az amatőr távcsövekkel is megfigyelhető néhány fehér törpének. A Wolf 28 átmérője mintegy 12 480 km, vagyis nagyjából akkora, mint a Föld. Távolsága 4,2 parsec (13,7 fényév).

Már 10 cm-es távcsővel megkísérelhetjük felkeresését jó átlátszóságú éjszakákon a mellékelt térkép segítségével.

(Az Univerzum alapján:GEN)

A „felvilágosodott” Európa

Ha figyelmesen megnézzük a mellékelt képet, akkor a sok kis pöttyből egy „puzzle” Európa tűnik fel nekünk. Nem nehéz rájönni, hogy ez a városok, gyárak, autópályák, fűrotornyok stb. éjszakai fényei egy műhold szemével nézve.

Jól látható, hogy melyek azok a területek, ahol az amatőr csillagászat helyzete elég rossz a nagy fényszennyezés miatt. Nem kifejezetten jó ötlet például észlelőtúrát szervezni Angliába, a Benelux államokba, a Ruhr-vidékre, a Cseh-medencébe. Ezzel szemben, meglehetősen hívogatnak minket a magashegységek vonulatai. Meglepően kevés a fényszennyezés Francia országban, Olaszországban, Spanyolországban. Ha valaki teljesen sötét helyről akar észlelni, ajánlom neki Észak-Afrika hegységeit.

Érdekesség képpen kikereshetjük még a Nilus völgyét, Mezopotámiát, és végig követhetjük a Moszkvából radiálisan kiinduló utakat.

Akarod havonta kapni a Bököncöt ?

Az ötödik évfolyamába lépett és 50-ik számától megújult **B Ö K Ö N C** folyóirat ezentúl is minden hó végén jelenik meg. Tájékoztat az égi jelenségekről, csillagászati rendezvényekről, észlelésekről, kirándulásokról a pécsi amatőr csillagászok munkájáról.

Szerkesztése, előállítása ingyenes. Személyesen bárki átveheti a **hétfő este 18 órai klubfoglalkozáson** a Szent István tér 17-ben (Nevelők Háza, Csillagászati Klub).

Az Elnökség 1994. augusztus 22-i határozata szerint az Astra Pécsi Csillagászati Egyesület tagjai a lapot **illetménylapként** havonta megkapják postán. Ha az APCSE tagja leszel, Te is kapni fogod!

Aki nem tag, és a hétfői klubfoglalkozásokra nem, vagy nem rendszeresen jár a Bököncöt annak is küldjük, ha a **postabélyeg** költségeit erre az évre kifizeti. Pécsieknek ez 1994-re **132 Ft**. Befizethető készpénzben, vagy postabélyegben nálam személyesen, vagy piros postai csekken küldje el címemre, vagy a postaládámba dobja be! A nem pécsiek esetében ez az összeg **228 Ft/év**.

Évközi befizetés esetén az év során megjelent számokat is megküldjük visszamenőleg egyszerre.

Barátsággal:

Keszthelyi Sándor
7624 Pécs Alkotmány u. 3.
Tel: 318-399

**KIFOGÁSTALAN MINŐSÉGŰ OPTIKÁK
GARANCIÁVAL****Csillagászati objektívek (akromátok)**

48/540 foglalatban	1.700 Ft
48/540 tubusban	2.900 Ft
48/280 foglalatban	1.300 Ft
48/280 tubusban	2.300 Ft

**Parabolatükrök kvarcréteggel,
segédtükrrel**

250/1500	17.000 Ft
200/1200, 1500	11.000 Ft
150/750	7.200 Ft

**Elliptikus segédtükrök kvarc
védőréteggel**

70 × 100 mm	3.400 Ft
60 × 85 mm	2.400 Ft
50 × 71 mm	1.400 Ft
40 × 56 mm	1.200 Ft
32 × 45 mm	1.000 Ft

Orthoszkopikus okulárok

25 mm ortho (24,5 mm)	5.900 Ft
18 mm ortho (24,5 mm)	5.900 Ft
12,5 mm ortho (24,5 mm)	5.900 Ft
9 mm ortho (24,5 mm)	5.900 Ft
7 mm ortho (24,5 mm)	5.900 Ft
6 mm ortho (24,5 mm)	5.900 Ft
5 mm ortho (24,5 mm)	6.200 Ft
4 mm ortho (24,5 mm)	6.200 Ft
Barlow-fókuszkétszerező	4.600 Ft

105 mm-es krómozott napszűrő 3.200 Ft
teflon Dobson-távcsőhöz (7 db) 700 Ft

20.000 Ft felett
a postaköltséget átvállalom!

Szabó Sándor
9400 Sopron, Baross u. 12.
Tel.: (99) 332-548 (du.)

Megrendelhetők Jávorka Ágostontól az alábbi optikai alkatrészek (Szabó Sándoron keresztül):

- lencsék: 100/1500 kb. 30.000 Ft
- (akromátok) 130/1950 kb. 50.000 Ft
- 150/2250 — CALL
- Cassegrain optikák: távcső:
- 150 Ø/750/2700 kb. 12.000 Ft kb. 18.000 Ft
- 250 Ø/1000/3500 kb. 28.000 Ft kb. 40.000 Ft
- okulárok:
- Katonai 15-30 mm fókuszsáv 1-2.000 Ft
- Kellner tip. Meopta gyártmányú
- 25 mm; 17 mm; 12,5 mm fókuszsáv kb. 2.000 Ft
- 80/280-as ragasztott lencse kb. 3.000 Ft
- Newton tükrök minden méretben

Már befizethető az 1995-ös MCSE tagság és a Meteor folyóirat! Minden csillagászat iránt érdeklődőnek érdemes megrendelni a Meteor folyóiratot és az évkönyvet. Érdeklődni az MCSE címen lehet.

Eladó egy használt teodolit fa háromláb. Kiváló, strapabíró távcső állványnak 10-15 cm-es távcső átmérőig. Ára: 5.000 Ft.
Czigány Szabolcs
Siklós
Béke u. 11. 7800

Megvételre keresem a Bökönc alábbi számait: 1, 2, 4, 6, 7, 10, 13, 15, Esetleg elcserélném a 12, 19, 20-21, 22, 26, 28, 31, 46, 47, 51, 58, 59 számokra.
Gyenizse Péter Komló,
Függetlenség u. 26. 7300

Még mindig megrendelhető az Astra Pécsi Csillagászati Egyesület címerének pólóra nyomása (100Ft-ért, hozott pólóra)
Gyenizse Péternél.

Szabó Sándortól (Sopron, Baross u. 12. 9400) a jövő év elejétől megrendelhetők vadonat új Plössl rendszerű okulárok, amerikai (31,8 mm) szabványú kihuzattal, az alábbi fókuszosokban: 40 mm, 25 mm, 17 mm, 10 mm, 7.5 mm. Áruk 7500 Ft körül várható.

ELADÓ egy 50/540 mm-es Zeiss-távcső, csőbe szerelve, állvánnyal, 2 db okulárral (10 és 16 mm). Irányár: 10.000 Ft.
Lőrincz Miklós 7632 Pécs Gadó János u. 10. III/11. Tel: 440-995

